

การศึกษาวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างพระสุริยเทพและโลกทัศน์ของ ผู้คนสมัยโบราณเรื่องพระอาทิตย์ตามกรอบแนวคิดสุริยปกรณัม*

AN ANALYTICAL STUDY OF THE RELATIONSHIP BETWEEN PHRA SURIYATHEP AND ANCIENT PERCEPTIONS OF THE SUN IN THE CONTEXT OF SOLAR MYTHOLOGY

ณัฐพร ไช่มุกข์*, พรหมพิสิฐ พันธจันทร์

Nattaporn Kaimook*, Phrompisit Panchan

คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร พิษณุโลก ประเทศไทย

Faculty of Humanities, Naresuan University, Phitsanulok, Thailand

*Corresponding author E-mail: nattapornka@nu.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์การศึกษาสำคัญ 2 ประการ คือ 1) เพื่อศึกษารวบรวมรูปแบบและลักษณะอันเป็นเอกลักษณ์เฉพาะของรูปปั้นพระสุริยเทพที่ปรากฏในเมืองโบราณศรีเทพ จังหวัดเพชรบูรณ์ และ 2) เพื่อวิเคราะห์ความหมายที่แสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ของพระสุริยเทพที่มีต่อรูปแบบพฤติกรรม ความเชื่อและวิถีปฏิบัติทางสังคมตามกรอบแนวคิดว่าด้วยเรื่องสุริยปกรณัม บทความงานวิจัยนี้ผู้วิจัยดำเนินการวิจัยเชิงคุณภาพโดยการเก็บรวบรวมข้อมูลจากงานวิจัย บทความวิชาการ รวมถึงเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง รวมถึงการลงพื้นที่สำรวจภาคสนามที่จังหวัดเพชรบูรณ์และจังหวัดกรุงเทพมหานคร ในระหว่างวันที่ 1 ตุลาคม 2566 - 30 กันยายน 2567 รวมระยะเวลา 1 ปี ผลการวิจัยพบว่า มีการขุดพบเทวรูปพระสุริยเทพในเขตพื้นที่อุทยานประวัติศาสตร์ศรีเทพ จังหวัดเพชรบูรณ์มากที่สุดในประเทศไทยถึง 4 องค์ ลักษณะเทวรูปแต่ละองค์มีเอกลักษณ์เฉพาะตัวที่สามารถเชื่อมโยงและสะท้อนให้เห็นถึงอิทธิพลความเชื่อของศาสนาพราหมณ์ - ฮินดูที่มีต่อพระพุทธศาสนาในสังคมไทยมาตั้งแต่สมัยก่อนประวัติศาสตร์ จากการศึกษาผู้วิจัยสามารถวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของพระสุริยเทพในบริบทเมืองโบราณศรีเทพได้ว่า เทพปกรณัมพระสุริยะเปรียบเหมือนตัวแทนของศูนย์กลางของอำนาจเหนือจักรวาลที่ส่งอิทธิพลต่อชะตาชีวิตของทุกสรรพชีวิตบนโลก เป็นเทพที่มีความสำคัญต่อโลกทัศน์เรื่องชนชั้นและสร้างความชอบธรรมให้แก่ผู้นำในการทำหน้าที่ปกครองชาวบ้านในชุมชนโบราณศรีเทพ นอกจากนี้ พระสุริยเทพยังเป็นสัญลักษณ์สำคัญที่แสดงให้เห็นร่องรอยจุดเริ่มต้นแห่งการเชื่อมต่อความเชื่อที่ผสมผสานกันระหว่างศาสนาพราหมณ์ - ฮินดูและพระพุทธศาสนาในบริบทสังคมไทยที่ยังคงดำรงอยู่มาจนถึงปัจจุบัน

คำสำคัญ: พระสุริยเทพ, เมืองโบราณศรีเทพ, สุริยปกรณัม, โลกทัศน์ของผู้คนโบราณ, คติชนวิทยา

Abstract

This research article investigates two main objectives: 1) To collect forms and distinctive characteristics of Phra Suriyathep (The Sun of God) that is situated in the ancient city of Sri Thep, Phetchabun Province. Then, and 2) To analyze the meanings that reflect the relationship between Phra Suriyathep and patterns of behaviors, beliefs, and social practices, according to Solar Mythology theory. According to the qualitative research, data were collected from related research documents and fieldwork at Phetchabun province and Bangkok conducted between October 1st, 2023, and September 30th, 2024 which is throughout the year. The research findings indicate that the ancient city of Sri Thep contains the highest number of Phra Suriyathep discovered in Thailand-up to four according to archaeological evidence. Each statue features unique characteristics that are connected to the beliefs of Brahman-Hindu in prehistoric Thai society. According to this research, it can be analyzed the significant roles of Phra Suriyathep within the context of the ancient city of Sri Thep. Phra Suriyathep, based on the solar mythology, represents the cosmic center of power, exerting influence over the destiny of all living beings. He played a crucial role in shaping the worldview of social stratification and in legitimizing the authority of leaders in their governance of the Sri Thep community. Furthermore, Phra Suriyathep served as a symbolic marker of the initial integration of Brahmanical-Hindu and Buddhist traditions within the Thai sociocultural context, an influence that has persisted to the present day.

Keywords: Phra Suriyathep, Sri Thep Ancient City, Solar Mythology, Ancient Perceptions, Folklore

บทนำ

คติความเชื่อเรื่องพระสุริยะ หรือ เทพพระอาทิตย์ในฐานะศูนย์กลางจักรวาลมีอิทธิพลอย่างมากต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งสำหรับมนุษย์ยุคก่อนประวัติศาสตร์ เนื่องจากการใช้ชีวิตและการทำกิจกรรมต่าง ๆ เช่น การล่าสัตว์ การเพาะปลูก การสืบพันธุ์ ฯลฯ ล้วนต้องอาศัยธรรมชาติที่เต็มไปด้วยความไม่แน่นอน ด้วยเหตุนี้ มนุษย์จึงมีความเชื่อเรื่องการเคารพบูชาธรรมชาติเพื่อสร้างขวัญกำลังใจในการดำรงชีวิต ข้อมูลเชิงประจักษ์ที่สะท้อนให้เห็นความเชื่อดังเดิมนั้นมีอยู่อย่างมากมาย ปรากฏในตำนาน ความเชื่อและพิธีกรรมที่เกี่ยวข้องกับการบูชาเทพพระอาทิตย์ หรือ พระสุริยะ ที่มีการกล่าวถึงอย่างแพร่หลายในวัฒนธรรมของกลุ่มชนต่าง ๆ ทั่วโลก โดยแต่ละวัฒนธรรมปรากฏการเรียกชื่อพระอาทิตย์และวิธีการแสดงความเคารพต่อพระอาทิตย์ที่แตกต่างกันออกไป เช่น ชาวซาปา อินคาหรือ ชาวอะเมรินเดียน (The Amerindians) เชื่อว่า เทพพระอาทิตย์หรือ อินทิ (Inti) เป็นบรรพบุรุษของกลุ่มชน โดยประกอบพิธีบูชาพระอาทิตย์ผ่านรูปปั้นฮัวคาส์ (The Huacas) ซึ่งทำขึ้นจากทองคำ โดยบูชาด้วยอาหารและน้ำ เพราะเชื่อว่าเทพพระอาทิตย์จะนำพาความมั่งคั่งอุดมสมบูรณ์มาสู่กลุ่มชนได้ (Kroll, K., 2025) ขณะที่ในสมัยอียิปต์โบราณ กษัตริย์ฟาโรห์และชาวอียิปต์ก็มีการบูชาเทพเจ้ารา (Ra) ซึ่งเชื่อกันว่าเป็นเทพพระอาทิตย์ที่ทำหน้าที่เป็นพระเจ้าผู้สร้างและดลบันดาลความอุดมสมบูรณ์ให้แก่ชาวโลกและแผ่นดินอียิปต์ได้

ในพจนานุกรมบริตานิกา (Britannica, 2025) ยังได้อธิบายเพิ่มเติมเกี่ยวกับพระนามของเทพพระอาทิตย์อื่น ๆ ได้แก่ เร (Re) อาตุ้ม เร (Atum-Re) ชนุ้ม เร (Chnum-Re) ปรา (Pra) เร อาตุ้ม (Re-Atum)

ในประเทศไทยปรากฏหลักฐานที่เก่าแก่ที่สุดเกี่ยวกับความเชื่อเรื่องพระอาทิตย์ หรือ พระสุริยเทพ มาตั้งแต่ สมัยทวารวดี ดังปรากฏจากหลักฐานเทวรูปพระสุริยเทพในเขตอุทยานประวัติศาสตร์ศรีเทพ จังหวัดเพชรบูรณ์ จำนวน 4 องค์ จาก จำนวนทั้งสิ้น 5 องค์ ที่ปรากฏหลักฐานอยู่ในประเทศไทย ซึ่งถือว่าเป็นพื้นที่ที่ค้นพบพระสุริยเทพ มากที่สุด (กรมศิลปากร, 2550) จากข้อมูลดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า ชาวสยามให้ความสำคัญต่อพระสุริยเทพมาตั้งแต่ สมัยทวารวดี มีการแสดงความเคารพและขนบธรรมเนียมที่แสดงการนับถือและให้ความสำคัญแก่การบูชาพระสุริยเทพ เช่นเดียวกับกลุ่มชนอื่น ๆ ในโลก

จากที่กล่าวมาข้างต้นจะเห็นได้ว่า คติความเชื่อเกี่ยวกับพระสุริยเทพ เป็นความเชื่อที่พบได้ในวัฒนธรรม ทั่วโลก รวมถึงดินแดนสยามในอดีตหรือประเทศไทยด้วย (Muller, M., 2003) นักภาษาศาสตร์และนักคติชนวิทยา ชาวเยอรมันได้ใช้กรอบแนวคิดเรื่องสุริยปกรณัม (Solar Mythology) เพื่อศึกษาเกี่ยวกับความสำคัญของพระอาทิตย์ ในฐานะศูนย์กลางการอธิบายปรากฏการณ์ทางธรรมชาติในวัฒนธรรมโบราณ ความเชื่อทางศาสนา ตลอดจนสัญลักษณ์ ทางวัฒนธรรมต่าง ๆ จึงน่าสนใจว่า หากนำแนวคิดดังกล่าวมาเป็นกรอบในการศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับพระสุริยเทพใน บริบทเมืองโบราณศรีเทพ เพื่อวิเคราะห์และหาความหมายเชิงอุปลักษณ์และสัญลักษณ์ที่ซ่อนอยู่ เราอาจมองเห็น ถึงความสัมพันธ์ระหว่างความเชื่อเรื่องพระอาทิตย์ของกลุ่มชนในเมืองโบราณศรีเทพในยุคสมัยทวารวดีที่เชื่อมโยง กับความเชื่อของผู้คนโบราณในวัฒนธรรมอื่นของโลกที่มีต่อความเชื่อเรื่องพระอาทิตย์ผ่านความเป็นคติชนรูปแบบ ต่าง ๆ ได้อย่างชัดเจนแจ่มแจ้งมากขึ้น โดยเฉพาะในโลกยุคที่ผู้คนยังไม่มีความรู้เรื่องวิทยาศาสตร์มากนัก แต่สามารถ เข้าใจปรากฏการณ์ทางธรรมชาติผ่านชุดความรู้เชิงอุปลักษณ์ที่เรียกว่า “เทพปกรณัม”

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อสำรวจข้อมูลเกี่ยวกับพระสุริยเทพในเมืองโบราณศรีเทพ จังหวัดเพชรบูรณ์
2. เพื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างพระสุริยเทพและโลกทัศน์ของผู้คนสมัยโบราณเกี่ยวกับความเชื่อ เรื่องพระอาทิตย์ผ่านความเป็นคติชนตามกรอบแนวคิดสุริยปกรณัม (Solar Mythology)

วิธีดำเนินการวิจัย

1. เก็บรวบรวมข้อมูลจากหนังสือ (กรมศิลปากร, 2550); (เชษฐ ติงสฤษดิ์, 2559) วิทยานิพนธ์ (วรลักษณ์ ผ่องสุขสวัสดิ์, 2549) บทความ (กองบรรณาธิการศิลปวัฒนธรรม, 2566); (นิพนธ์ ทรายเพชร และจตุรงค์ สุคนธชาติ, 2557); (ศิริพจน์ เหล่ามานะเจริญ, 2567) และบทสัมภาษณ์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับพระสุริยเทพ (คมกฤษ อยู่เต็กเค่ง, 2566); (ทองศักดิ์ หาญวงษ์, 2566); (อนุชิต อุ่นจิต, 2568)
2. เก็บข้อมูลภาคสนามโดยการลงพื้นที่สำรวจข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับพระสุริยเทพในพื้นที่เขตอุทยาน ประวัติศาสตร์ศรีเทพ จังหวัดเพชรบูรณ์ รวมถึงพื้นที่ที่เกี่ยวข้องอื่น ๆ ที่มีร่องรอยหลักฐานและข้อมูลบันทึก เกี่ยวกับพระสุริยเทพในประเทศไทย ประกอบด้วย 1) พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติพระนคร จังหวัดกรุงเทพมหานคร และ 2) หอโบราณคดีเพชรบูรณ์อินทราชัย จังหวัดเพชรบูรณ์ ในระหว่างวันที่ 1 ตุลาคม 2566 - 30 กันยายน 2567 โดยงานวิจัยนี้ได้ผ่านการรับรองจริยธรรมวิจัยในมนุษย์ รหัส P2-0013/2567 เรียบร้อยแล้ว

3. ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนามด้วยการสังเกตอย่างมีส่วนร่วม โดยมีการใช้กล้องถ่ายรูปเพื่อบันทึกภาพและจดบันทึกข้อมูลที่น่าสนใจถึงตำนาน ประวัติและคำอธิบายที่มีการอ้างอิงพระสุริยเทพภายในพื้นที่พิพิธภัณฑ์จัดแสดง (พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติพระนคร, 2567)

4. วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับพระสุริยเทพในบริบทเมืองโบราณศรีเทพและวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างพระสุริยเทพและโลกทัศน์โบราณของมนุษย์ตามกรอบแนวคิดเรื่องสุริยปกรณัม (Solar Mythology)

5. นำเสนอข้อมูลในรูปแบบพรรณนาวิเคราะห์

ผลการวิจัย

1. ข้อมูลเกี่ยวกับพระสุริยเทพที่พบในเมืองโบราณศรีเทพ จังหวัดเพชรบูรณ์

จากการศึกษาข้อมูลเอกสารที่เกี่ยวข้องและการลงพื้นที่เก็บข้อมูลภาคสนาม พบว่า ปัจจุบันการปรากฏอยู่อย่างเป็นทางการของพระสุริยเทพในเมืองโบราณศรีเทพ คงเหลือเพียงหลักฐานจากเทวรูปพระสุริยเทพเพียงอย่างเดียวเท่านั้น แต่สิ่งที่น่าสนใจ คือ มีการค้นพบเทวรูปพระสุริยเทพในเมืองโบราณศรีเทพมากถึง 4 องค์ ซึ่งถือว่าเป็นพื้นที่ที่ค้นพบร่องรอยเกี่ยวกับพระสุริยเทพมากที่สุดในประเทศไทย เทวรูปพระสุริยเทพทั้ง 4 องค์ที่ยังคงหลงเหลืออยู่ในปัจจุบันได้ถูกเก็บรักษาไว้ที่พิพิธภัณฑ์สถานทั้งในและต่างประเทศ ได้แก่ พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติพระนคร กรุงเทพมหานคร และพิพิธภัณฑ์นอร์ทตัน ไชมอน ประเทศสหรัฐอเมริกา ดังนี้

1.1 พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติพระนคร กรุงเทพมหานคร มีการเก็บรักษาและจัดแสดงเทวรูปพระสุริยเทพที่ขุดพบจากเมืองโบราณศรีเทพ จำนวน 3 องค์ โดยจัดแสดงไว้ภายในห้องลพบุรี เทวรูปแต่ละองค์มีลักษณะสัณฐานที่แตกต่างกัน สันนิษฐานว่า พระสุริยเทพทั้ง 3 องค์นี้ ถูกสร้างขึ้นในช่วงราวพุทธศตวรรษที่ 12 - 14 ซึ่งสอดคล้องกับช่วงเวลาที่ได้รับอิทธิพลทางวัฒนธรรมจากอาณาจักรเขมรโบราณก่อนเมืองพระนคร ผสมผสานกับวัฒนธรรมทวารวดีที่ปรากฏอยู่เดิมในพื้นที่ ซึ่งเป็นช่วงเวลาที่สำคัญในศาสนาฮินดูเจริญรุ่งเรืองในสมัยทวารวดี ตามความเชื่อแบบฮินดู เชื่อว่า พระสุริยเทพ หรือ พระอาทิตย์นี้ จัดเป็นเทพองค์หนึ่งในศาสนาฮินดู อยู่ในฐานะเทพชั้นรองตามไวยาณพนิกาย และเทพสูงสุดตามสاعرานิกาย

ภาพที่ 1 พื้นที่จัดแสดงเทวรูปพระสุริยเทพทั้งสามพระองค์ที่พบในเมืองโบราณศรีเทพ

เทวรูปพระสุริยเทพองค์ที่ 1 ตั้งอยู่ทางฝั่งซ้ายมือ แถวที่ 2 ของห้องจัดแสดงลพบุรี พระสุริยเทพองค์นี้สันนิษฐานว่าสร้างขึ้นเมื่อราวพุทธศตวรรษที่ 12 - 13 ปรากฏลักษณะทางประติมานวิทยาที่สำคัญ คือ สวมศิราภรณ์ทรงกระบอ (กิริฎมกุฏ) มีการตั้งสมมติฐานว่า ลวดลายชั้นซ้อนเหนือหมวกทรงกระบอสีเหลี่ยมของเทวรูปพระสุริยะ เทียบเคียงได้กับเทวรูปพระฤๅษณ์ยักษาโควธรณะ ซึ่งเป็นการสื่อถึงความหมายของความสัมพันธ์ระหว่างดอกบัวที่กำลังเผยกลีบออก จำนวน 5 กลีบ และพระวิษณุ เนื่องจากดอกบัว เป็นพืชสัญลักษณ์แทนการให้กำเนิด ความเป็นมงคล นอกจากนี้ ในส่วนยอดเหนือสุด ประดับประภาณทลด้านหลังพระเศียรและถือดอกบัวทั้งสองพระหัตถ์

ภาพที่ 2 เทวรูปพระสุริยเทพองค์ที่ 1

เทวรูปพระสุริยเทพองค์ที่ 2 ตั้งอยู่ตรงกลางห้องจัดแสดงลพบุรี แถวที่ 2 องค์กรกลาง จากประวัติ พบว่า ได้มาจากเมืองศรีเทพ โดยพระบริรักษ์นครเขตร ผู้ว่าราชการจังหวัดเพชรบูรณ์ ส่งมาที่พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พระนครตั้งแต่ปี พ.ศ. 2472 สันนิษฐานว่าสร้างขึ้นเมื่อราวพุทธศตวรรษที่ 12 - 13 ปรากฏลักษณะทางประติมานวิทยาที่สำคัญ คือ สวมศิราภรณ์ทรงกระบอ (กิริฎมกุฏ) ประดับประภาณทลด้านหลังพระเศียร ในพระหัตถ์ทั้งสองถือดอกบัว

ภาพที่ 3 เทวรูปพระสุริยเทพองค์ที่ 2

เทวรูปพระสุริยเทพองค์ที่ 3 ประดิษฐานอยู่แถวที่ 2 ทางฝั่งขวามือของห้องจัดแสดงลพบุรี สันนิษฐานว่าสร้างขึ้นเมื่อพุทธศตวรรษที่ 13 - 14 พบที่เมืองศรีเทพจังหวัดเพชรบูรณ์ เทวรูปทรงกระบอก ประดับแผ่นประภาคมณฑลด้านหลังพระเศียร พระพักตร์กลม พระมัสสุและพระทนต์ยาวและหนา สวมกุดชโลและกรองคอ ลักษณะที่ปรากฏนี้เป็นการผสมผสานศิลปกรรมที่ถ่ายทอดจากดินแดนภายนอก เกิดเป็นเอกลักษณ์ของสกุลช่างพื้นถิ่นได้อย่างกลมกลืน

ภาพที่ 4 เทวรูปพระสุริยเทพองค์ที่ 3

1.2 พิพิธภัณฑน์อ์ตัน ไชมอน ประเทศสหรัฐอเมริกา พบเทวรูปพระสุริยเทพที่เชื่อว่าได้มาจากเมืองโบราณศรีเทพ จำนวน 1 องค์ จากหลักฐานที่แสดงไว้ในหอโบราณคดีเพ็ชรบูรณ์อินทราชัย ระบุว่า ศาสตราจารย์ หม่อมเจ้าสุภัทดิศ ดิศกุล เป็นผู้ทรงรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับพระสุริยเทพจากเมืองโบราณศรีเทพที่ถูกเก็บรักษาอยู่ที่พิพิธภัณฑน์อ์ตัน ไชมอน ประเทศสหรัฐอเมริกา นี้ไว้ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2531 โดยระบุว่า พระสุริยเทพที่พบ ทำจากศิลาสูง 113.67 เซนติเมตร เป็นศิลปะที่สร้างขึ้นราวพุทธศตวรรษที่ 12 - 14 เป็นประติมากรรมที่มีลักษณะเป็นของตนเองมากที่สุดและงามที่สุดในเอเชียอาคเนย์ โดยพระเศียรถูกลักลอบนำออกจากประเทศไทยไปก่อน จากนั้นองค์จึงถูกลักลอบนำออกไป โดยนายอ์ตัน ไชมอนได้ซื้อไว้และนำมาประกอบกัน ขณะที่ยังมีการกล่าวถึงเพิ่มเติมอีกว่า เทวรูปพระสุริยเทพที่พบในพิพิธภัณฑน์อ์ตัน ไชมอนนี้ น่าจะมีอายุราวพุทธศตวรรษที่ 12 - 13 ถือเป็นหลักฐานชิ้นสำคัญที่บ่งชี้ให้เห็นถึงพัฒนาการเมืองโบราณศรีเทพที่เป็นเอกลักษณ์ ดังแสดงให้เห็นจากลักษณะทำย่น “ตริภังค์” หรือยืนแบบเอียงตน ซึ่งเป็นรูปแบบประติมากรรมที่ได้รับอิทธิพลจากศิลปะอินเดียสมัยคุปตะ สกุลช่างสารนาถ เช่นเดียวกับ ที่ปรากฏในเทวรูปอื่น ๆ ในเมืองโบราณศรีเทพ เช่น พระวิษณุ พระกฤษณะ แต่มีลักษณะที่แตกต่างจากเทวรูปสุริยเทพองค์อื่น ๆ ที่พบในเมืองศรีเทพที่มีลักษณะยืนตรง เมื่อระยะเวลาผ่านไป ได้ปรับเปลี่ยนรูปแบบผ้าคลุมยาวหรือชุดแซ็คแบบชาวเปอร์เซียที่พบในประติมากรรมสุริยเทพของเมืองศรีเทพในยุคก่อนหน้า กลายเป็นผ้าโจงกระเบนนุ่งสั้นแบบแนบลำตัว จนกลายเป็นเอกลักษณ์ทางศิลปะของช่างศรีเทพในสมัยต่อมา

ภาพที่ 5 เทวรูปพระสุริยเทพ ณ Norton Simon Museum

จากข้อมูลทางประติมากรรมและความเป็นมาของเทวรูปพระสุริยเทพที่ค้นพบในเมืองโบราณศรีเทพทั้ง 4 องค์นี้ สอดคล้องกับสันนิษฐานจากนักวิชาการว่า ภายในเมืองโบราณศรีเทพจะต้องมีปราสาทหรือสิ่งปลูกสร้างที่ใช้ประดิษฐานเทวรูปพระสุริยเทพอย่างน้อย 4 หลัง สอดคล้องกับที่กรมศิลปากร ได้มีการค้นพบพระสุริยเทพหนึ่งองค์ที่ประดิษฐานอยู่ภายในปราสาทสองพี่น้อง ในเมืองโบราณศรีเทพชั้นใน ส่วนข้อมูลสิ่งปลูกสร้างที่ใช้ประดิษฐานเทวรูปพระสุริยเทพอื่น ๆ ยังไม่ปรากฏข้อมูลชัดเจน

อย่างไรก็ตาม เทวรูปทั้ง 4 องค์ที่พบในเมืองโบราณศรีเทพดังกล่าวมีรูปลักษณะที่คล้ายคลึงกัน คือ ทำจากศิลา นักโบราณคดีสันนิษฐานว่ามีอายุใกล้เคียงกัน คือ อยู่ในช่วงราวพุทธศตวรรษที่ 12 - 14 เป็นเทวรูปที่อยู่ในทำเนียบ พระเศียรสวมศิราภรณ์ทรงกระบอก (กิริฎมกุฏ) มีลวดลายชั้นซ้อนเหนือหมวกทรงกระบอกสี่เหลี่ยม ประดับประภามณฑลด้านหลังพระเศียร และพระหัตถ์ทั้งสองถือดอกบัว

ทั้งนี้ เมื่อพิจารณาโดยละเอียด พบว่า เทวรูป 3 องค์ที่ประดิษฐานอยู่ ณ พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติพระนคร มีความคล้ายคลึงกันมากกว่าเทวรูปอีก 1 องค์ ที่ประดิษฐานที่พิพิธภัณฑ์ธนอร์ตัน ไซมอน ประเทศสหรัฐอเมริกา โดยเทวรูปที่ประดิษฐานที่พิพิธภัณฑ์ธนอร์ตัน ไซมอน ประเทศสหรัฐอเมริกาแม้ว่าจะมีลักษณะรูปลักษณะเป็นทำเนียบก็จริง แต่ไม่ได้ยืนตรงแบบเทวรูป 3 องค์ที่ประดิษฐานอยู่ ณ พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติพระนคร เป็นการยืนแบบเอียงตนหรือ “ตรีภังค์” ซึ่งเป็นรูปแบบประติมากรรมที่ได้รับอิทธิพลจากศิลปะอินเดียสมัยคุปตะ สกุลช่างสารนาถ และการยืนแบบนี้มีลักษณะคล้ายกับเทวรูปอื่น ๆ ที่พบในเมืองโบราณศรีเทพ นอกจากนี้ เทวรูปพระสุริยเทพองค์ที่ 4 ที่ประดิษฐานอยู่ที่ประเทศสหรัฐอเมริกา มีการแต่งกายที่แตกต่างออกไป กล่าวคือ ได้ปรับเปลี่ยนรูปแบบผ้าคลุมยาวหรือชุดแซ็คแบบชาวเปอร์เซียที่พบในประติมากรรมเทวรูปพระสุริยเทพ 3 องค์แรก กลายเป็นผ้าโจงกระเบนถุงสั้นแบบแนบลำตัวอย่างชนชาติทางตอนเหนือของอินเดียอย่างชัดเจน

การค้นพบพระสุริยเทพถึง 4 องค์ในเมืองโบราณศรีเทพแสดงให้เห็นอย่างชัดเจนว่า พระสุริยเทพเป็นที่รู้จักในฐานะรูปเคารพในเมืองโบราณศรีเทพและเป็นเทพที่มีอิทธิพลต่อการความเชื่อและการดำเนินชีวิตของชาวศรีเทพ ซึ่งเป็นชุมชนโบราณในยุคประวัติศาสตร์ของไทย อีกทั้งยังเป็นเครื่องยืนยันถึงความเจริญรุ่งเรืองของศาสนาฮินดูที่แพร่กระจายจากอินเดียเข้ามาสู่ภูมิภาคนี้ตั้งแต่สมัยหลัง พ.ศ. 1000

2. ความสัมพันธ์ระหว่างพระสุริยเทพในบริบทเมืองโบราณศรีเทพตามกรอบแนวคิดสุริยปกรณัม (Solar Mythology)

แนวคิดสุริยปกรณัม เป็นกรอบแนวคิดโบราณที่เชื่อว่าพระอาทิตย์เป็นศูนย์กลางจักรวาล เป็นจุดกำเนิดแห่งแสงสว่างที่มีความสำคัญต่อสรรพชีวิตบนโลกมนุษย์ เป็นผู้ทำให้เกิดปรากฏการณ์ทางธรรมชาติที่มีพลังอำนาจเหนืออำนาจทั้งปวงของมนุษย์ เทพปกรณัมสุริยะจึงทำหน้าที่เชิงสัญลักษณ์เพื่อเชื่อมต่อระหว่างอำนาจเหนือจักรวาลและความเป็นไปของสรรพชีวิตบนโลกมนุษย์ จากข้อมูลทางโบราณคดีเกี่ยวกับการค้นพบเทวรูปพระสุริยเทพถึง 4 องค์ ในพื้นที่เมืองโบราณศรีเทพนี้ เป็นสิ่งที่สามารถนำมาวิเคราะห์ให้เห็นความสัมพันธ์ระหว่างพระสุริยเทพที่มีต่อเมืองโบราณศรีเทพได้หลากหลายมิติ ทั้งในด้านการปกครอง สังคม ศาสนาและวัฒนธรรม และยังมีอิทธิพลต่อชุมชนในบริเวณโดยรอบเมืองโบราณศรีเทพ ดังนี้

2.1 พระสุริยเทพในฐานะผู้นำสิทธิอันชอบธรรมมาสู่ชนชั้นปกครอง

เทวรูปพระสุริยเทพทั้ง 4 องค์ล้วนถูกค้นพบในเขตเมืองในส่วนเมืองโบราณศรีเทพซึ่งเป็นเขตพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์ตามความเชื่อดั้งเดิมของชาวศรีเทพและเชื่อว่าเคยเป็นที่อยู่เดิมของเทพเทวดาก่อนเดินทางสู่สวรรค์ ทำให้ชาวบ้านไม่กล้าเข้าไปตั้งถิ่นฐานและนิยมสร้างบ้านและตั้งถิ่นฐานอยู่รอบนอกเขตเมืองโบราณเท่านั้น ด้วยเหตุนี้หลักฐานเทวรูปพระสุริยเทพที่หลงเหลืออยู่จึงแสดงให้เห็นว่า พระสุริยเทพเป็นสัญลักษณ์ของราชสำนักชั้นปกครอง กษัตริย์และผู้ปกครองเมืองโบราณศรีเทพมีหน้าที่ในการดูแลและถวายความเคารพต่อพระสุริยเทพที่เชื่อกันว่าสามารถดลบันดาลให้เกิดปรากฏการณ์ทางธรรมชาติที่มีอิทธิพลอย่างยิ่งต่อทุกชีวิต ในขณะเดียวกันเมื่อครั้งที่องค์ความรู้ด้านวิทยาศาสตร์ยังไม่ได้รับการพัฒนาเลย เช่น ในปัจจุบัน พระอาทิตย์ถูกอ้างถึงว่าเป็นต้นแห่ง “สุริยวงศ์” กษัตริย์และผู้นำบ้านเมืองสมัยโบราณจึงเชื่อกันว่า ตนเองเป็นผู้สืบเชื้อสายมาจากสุริยวงศ์ทั้งสิ้น กษัตริย์และผู้ปกครองจึงได้รับหน้าที่จากพระสุริยะในการตัดสินชี้ขาดและมีอำนาจสูงสุดในการปกครองบ้านเมืองและดูแลความเป็นอยู่ของผู้คน ด้วยเหตุนี้เอง พระสุริยเทพจึงเปรียบเสมือนอำนาจอันชอบธรรมที่กษัตริย์และชนชั้นปกครองในอดีตได้รับเพื่อทำหน้าที่ปกครองดินแดนและดูแลผู้คน

2.2 พระสุริยเทพในฐานะสะพานเชื่อมระหว่างศาสนาพราหมณ์ - ฮินดูและพระพุทธศาสนาในสังคมไทย

ในบริบทเมืองโบราณศรีเทพ จะพบว่า สถาปัตยกรรม ประติมากรรม โบราณสถานที่ปรากฏส่วนใหญ่มีความเกี่ยวข้องกับศาสนาพราหมณ์ - ฮินดูและพระพุทธศาสนา ซึ่งสอดคล้องกับวิถีพุทธในประเทศไทยที่มีรูปแบบความเชื่อและพิธีกรรมทางศาสนาที่ผสมผสานกลมกลืนกันระหว่างพราหมณ์ - ฮินดูและพุทธจนแยกกันไม่ออก จึงอาจกล่าวได้ว่า พระสุริยเทพเปรียบเสมือนจุดเริ่มต้นแห่งสะพานเชื่อมระหว่างศาสนาพราหมณ์ - ฮินดูและพระพุทธศาสนาในบริบทเมืองศรีเทพ ที่เป็นภาพสะท้อนถึงการอยู่ร่วมกันทั้งสองศาสนาในสังคมได้อย่างเกื้อกูลมาจนถึงปัจจุบัน ตัวอย่างเช่น ภายในพื้นที่เมืองโบราณศรีเทพนอกจากจะมีการค้นพบเทวรูปพระสุริยเทพตามความเชื่อในศาสนาพราหมณ์ - ฮินดูแล้ว ยังมีการค้นพบธรรมจักรซึ่งเป็นสัญลักษณ์แห่งพระพุทธศาสนาที่สามารถแสดงให้เห็นถึงการอยู่ร่วมกันระหว่างความเชื่อทั้ง 2 รูปแบบในเมืองโบราณศรีเทพ รวมทั้งความเชื่อทางศาสนาพราหมณ์ - ฮินดูเกี่ยวกับพระสุริยเทพในฐานะผู้ให้กำเนิดแสงสว่างและปรากฏการณ์ธรรมชาติ โดยพระพุทธศาสนาก็มีแนวคิดในการบูชาพระอาทิตย์ เช่น กันโดยใช้ในเชิงอุปมาอุปไมยว่าดวงอาทิตย์ คือ แสงสว่าง เป็นแสงแห่งธรรม เป็นสัญลักษณ์

ของโพธิปัญญา ตรงข้ามกับความมืด คือ ความไม่รู้เป็นอวิชชา เป็นอุปสรรคแห่งการบรรลุธรรม นอกจากนี้ บทสวดพระปริตรในพระพุทธศาสนายังมีบทหนึ่งที่ชื่อว่า “โมรปริตร” หรือ คาถานกยูงทอง เป็นบทสวดที่มีความเป็นมาตั้งแต่สมัยพุทธกาลที่ครั้งหนึ่งพระโพธิสัตว์ก่อนตรัสรู้เป็นพระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้เคยเสวยพระชาติเป็นนกยูงทองอาศัยอยู่ในป่าหิมพานต์ ก่อนออกไปหาอาหาร นกยูงทองจะขึ้นไปบนยอดเขาแล้วหันหน้าไปทางทิศตะวันออก ซึ่งเป็นที่ที่พระอาทิตย์ขึ้น แล้วกล่าวคำมนัสการพระอาทิตย์ เมื่อกล่าวจบก็จะบินออกไปหาอาหารและกลับมาได้อย่างปลอดภัย จึงมีความเชื่อต่อกันมาว่าการสวดโมรปริตรบูชาพระอาทิตย์จะช่วยให้แคล้วคลาดปลอดภัยจากอันตรายต่าง ๆ ตลอดจนโรคภัยไข้เจ็บทั้งปวง ด้วยเหตุที่มีความเชื่อในเรื่องการบูชาพระอาทิตย์ร่วมกันระหว่างศาสนาพราหมณ์ - ฮินดู และพระพุทธศาสนา จึงทำให้ทั้งสองศาสนาดังกล่าวสามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างสมานฉันท์หรืออาจกล่าวได้ว่า “พระสุริยเทพ” นั้นได้กลายมามีฐานะเป็นสะพานเชื่อมระหว่างศาสนาพราหมณ์ - ฮินดูและพระพุทธศาสนาในสังคมไทยสมัยโบราณอีกด้วย

อภิปรายผล

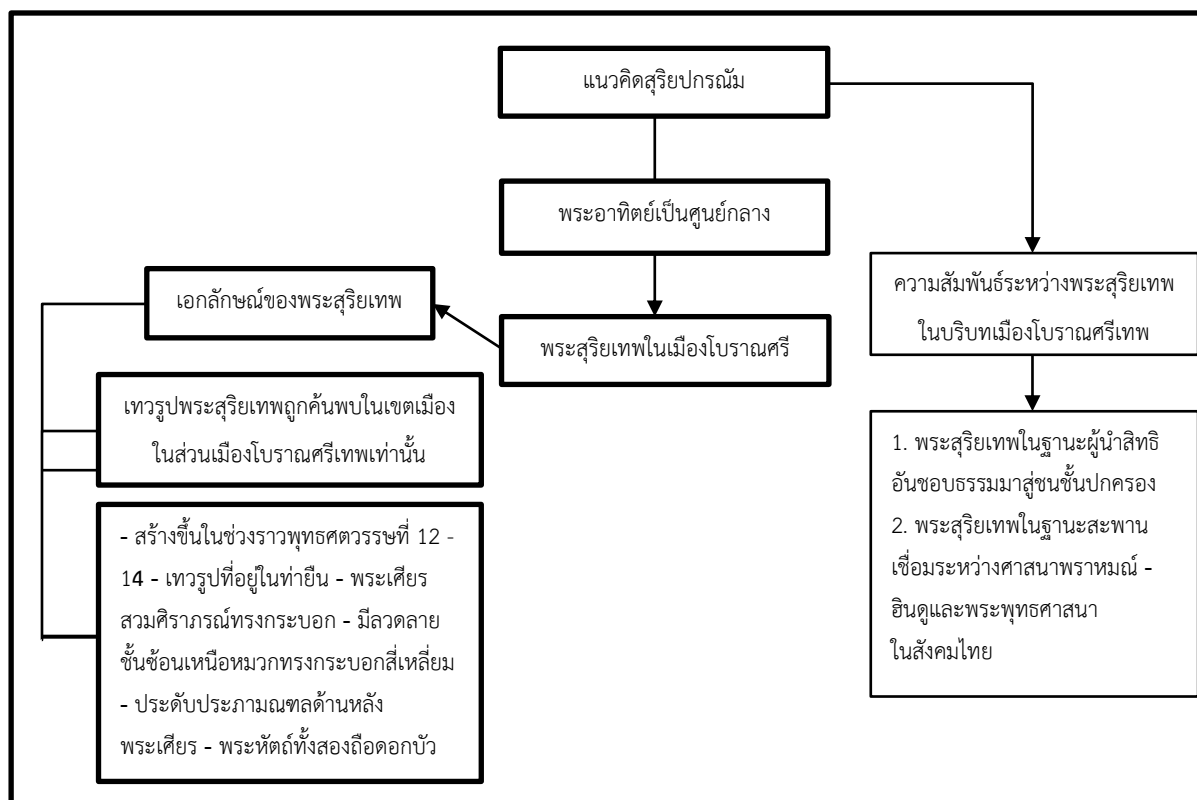
การวิจัยนี้ใช้กรอบแนวคิดเรื่องสุริยปกรณัม (Solar Mythology) ว่าด้วยการโคจรและอิทธิพลของพระอาทิตย์ที่มีถูกอ้างอิงในการศึกษาเกี่ยวกับนิทานพื้นบ้านและตำนานโบราณทั้งในโลกตะวันตกและตะวันออก ในสมัยอดีตคนไทยจะรู้จักพระสุริยเทพและความสำคัญของพระองค์จากเรื่องเล่า นิทานพื้นบ้านและตำนานปรัมปราโบราณที่ได้รับอิทธิพลมาจากเรื่องเล่าในเขตอนุทวีปอินเดีย โดยมีจะอ้างอิงถึงเทพีหรือเทพแห่งพระอาทิตย์ (Sun Goddess/Sun God) หรือ เทพเจ้าแห่งท้องฟ้า (a sky god) ว่าเป็นอุปลักษณะแห่งอำนาจ ความแข็งแรง ความอุดมสมบูรณ์และพลกำลัง รวมทั้งพระสุริยเทพยังเป็นเทพเจ้าผู้ให้กำเนิดแสงสว่างและชีวิตผู้คนเป็นอุปลักษณะแห่งปัญญาและการบรรลุ โลกทัศน์เกี่ยวกับผู้นำของมนุษย์ในอดีตจึงเชื่อกันว่าสืบเชื้อสายมาจากพระอาทิตย์ ผู้ปกครองหรือกษัตริย์โบราณจึงมีอำนาจในการปกครองดูแลอาณาจักร (วรลักษณ์ ผ่องสุขสวัสดิ์, 2549) ซึ่งแนวคิดดังกล่าวสอดคล้องกับผลการวิจัยนี้ที่ชี้ให้เห็นว่า โลกทัศน์การรับรู้ของผู้คนในเมืองโบราณศรีเทพแสดงให้เห็นถึงความเชื่อเรื่องสุริยเทพในฐานะอุปลักษณะที่แสดงให้เห็นถึงพลังอำนาจเหนือธรรมชาติและบทบาทในฐานะศูนย์กลางของสรรพชีวิตบนโลกมนุษย์ สามารถบันดาลให้เกิดความมั่งคั่งอุดมสมบูรณ์แก่ผู้คนได้ นอกจากนี้ ผลการวิจัยยังสามารถแสดงให้เห็นความสำคัญของพระสุริยเทพในบริบททางวัฒนธรรมเพิ่มเติมจาก สุักัญญาโสภี ใจกล้า ที่อธิบายว่า พระสุริยเทพมีบทบาทต่อมิติทางวัฒนธรรม เช่น ทำให้เกิดปฏิทิน การสร้างนาฬิกา และตำราโหราศาสตร์ (สุักัญญาโสภี ใจกล้า, 2566) โดยบทบาททางสังคมของพระสุริยเทพนั้นยังช่วยเสริมสร้างความเป็นปึกแผ่นให้แก่บ้านเมือง โดยเฉพาะอย่างยิ่งการผสานรอยต่อระหว่างศาสนาพราหมณ์ - ฮินดูและพระพุทธศาสนาในสังคมไทย อีกทั้งยังเป็นการสร้างความชอบธรรมให้แก่ผู้ปกครองบ้านเมืองในช่วงเวลาแห่งการเปลี่ยนผ่านของยุคสมัยดังที่ปรากฏให้เห็นจากความสัมพันธ์ระหว่างพระสุริยเทพในเมืองโบราณศรีเทพ

องค์ความรู้ใหม่

จากการศึกษาพระสุริยเทพในบริบทเมืองโบราณศรีเทพโดยใช้แนวคิดสุริยปกรณัมทำให้เกิดข้อค้นพบสำคัญ 2 ประการ คือ 1) เอกลักษณะของพระสุริยเทพในเมืองโบราณศรีเทพ และ 2) ความสัมพันธ์ระหว่างพระสุริยเทพในเมือง

โบราณศรีเทพ องค์ความรู้ดังกล่าวนี้แสดงให้เห็นอิทธิพลของพระสุริยเทพที่มีต่อบทบาทของผู้นำและการตั้งถิ่นฐานของชาวบ้าน รวมไปถึงการผสมผสานความเชื่อระหว่างศาสนาพราหมณ์ - ฮินดูและพระพุทธศาสนาที่ช่วยส่งเสริมความเป็นปึกแผ่นของอาณาจักรในสมัยโบราณและยังส่งอิทธิพลต่อวิถีปฏิบัติทางพุทธศาสนาของไทยมาจนถึงปัจจุบัน โดยผู้วิจัยสังเคราะห์เป็นแผนภาพองค์ความรู้ใหม่ ดังนี้

ภาพที่ 6 แนวคิดสุริยปรกรณ์

สรุปและข้อเสนอแนะ

เทวรูปพระสุริยเทพในเขตพื้นที่อุทยานประวัติศาสตร์ศรีเทพ จังหวัดเพชรบูรณ์ สะท้อนให้เห็นร่องรอยแห่งรากเหง้าอารยธรรมโบราณตั้งแต่ครั้งก่อนประวัติศาสตร์และแสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ของมนุษย์และอำนาจแห่งเบืองบน โดยมีการถ่ายทอดคุณค่าความสำคัญของพระสุริยหรือพระอาทิตย์ในฐานะศูนย์กลางจักรวาลและอำนาจเหนือมนุษย์ผ่านลักษณะความเป็นคติชนหลากหลายรูปแบบทั้งในรูปแบบตำนาน เทศกาลประเพณีพื้นบ้าน และพิธีบูชาที่ทำหน้าที่เชิงสัญลักษณ์เชื่อมโยงการต่อรองอำนาจระหว่างความศักดิ์สิทธิ์ของพระสุริยและอำนาจของมนุษย์ นอกจากนี้ ยังมีการพัฒนาองค์ความรู้แบบโบราณที่เรียกว่า โหราศาสตร์ ที่แสดงให้เห็นอิทธิพลของพระอาทิตย์และดวงดาวที่มีต่อผู้คนในจักรวาล ซึ่งในปัจจุบันนี้ ผู้คนจำนวนมากก็ยังยึดมั่นและเชื่อถือในความศักดิ์สิทธิ์ของพระสุริยเทพที่สามารถใช้เป็นแนวทางในการศึกษาวิจัยเพิ่มเติมได้ ด้วยเหตุนี้เองจึงอาจสรุปได้ว่า เทวรูปพระสุริยเทพและความเป็นคติชนที่เกี่ยวข้องกับพระสุริยเทพนั้น มีส่วนสำคัญในการแสดงให้เห็นถึงความรุ่งเรืองของจักรวรรดิทวารวดีในเขตภาคกลางของประเทศไทยและแสดงให้เห็นถึงการได้รับอิทธิพลจากอินเดียทั้งในด้านศิลปะและ

ศาสนาที่ถูกนำมาประยุกต์ดัดแปลงให้เกิดเป็นเอกลักษณ์ของตนเองและมีอิทธิพลส่งต่อไปยังอารยธรรมอื่นในชั้นหลังที่อยู่ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ทำให้เขตพื้นที่อุทยานประวัติศาสตร์ศรีเทพ จังหวัดเพชรบูรณ์ ได้รับการประกาศรับรองเป็น เมืองมรดกโลกทางวัฒนธรรม โดยองค์การสหประชาชาติ (UNESCO) เมื่อวันที่ 19 กันยายน 2566 ณ กรุงริยาด ประเทศซาอุดีอาระเบีย ผลการวิจัยครั้งนี้ สามารถนำไปใช้เป็นประเด็นการศึกษาเพิ่มเติมด้วยการใช้รูปแบบการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้คนในชุมชนโบราณศรีเทพที่มีการรับรู้เกี่ยวกับเรื่องพระสุริยเทพซึ่งทำให้สามารถวิเคราะห์พลวัตของเทพปกรณัมที่ยังคงบทบาทสำคัญในบริบทสังคมร่วมสมัยต่อไป

กิตติกรรมประกาศ

บทความวิจัยนี้เป็นส่วนหนึ่งในโครงการวิจัยเพื่อการจัดทำสารานุกรมเมืองโบราณศรีเทพ: เทพปกรณัม ศาสนา และความเชื่อ โดยได้รับทุนสนับสนุนการวิจัย คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร ประจำปีงบประมาณ 2567

เอกสารอ้างอิง

- กรมศิลปากร. (2550). อุทยานประวัติศาสตร์ศรีเทพ. กรุงเทพมหานคร: กรมศิลปากร.
- กองบรรณาธิการศิลปวัฒนธรรม. (2566). “สุริยเทพ” ที่หายไปยังต่างแดน จิ๊กซอว์บอกเล่าเรื่องราวพัฒนาการ “เมืองศรีเทพ”. เรียกใช้เมื่อ 31 กรกฎาคม 2568 จาก https://www.silpa-mag.com/history/article_122872#google_vignette
- คมกฤช อยู่เต็กเค่ง. (2566). พระสุริยเทพ: เทวะอันเป็นที่นับถือทั่วสากลตลอดจนถึง ‘ศรีเทพ’. เรียกใช้เมื่อ 27 กรกฎาคม 2568 จาก https://www.matichon.co.th/weekly/column/article_732771
- เชษฐ ติงสัชชวลี. (2559). ประติมากรรมหินดู-พุทธในศิลปะอินเดียนับถึกับคัมภีร์ศิลปศาสตร์ภาษาสันสกฤต. กรุงเทพมหานคร: เรือนแก้วการพิมพ์.
- ทงศักดิ์ หาญวงษ์. (2566). SILPA PODCAST ทะลุเพดานความรู้ “เมืองศรีเทพ” EP.4 “ศรีเทพ” ประวัติศาสตร์ที่หายไป จากมรดกไทยในต่างแดน. เรียกใช้เมื่อ 1 สิงหาคม 2568 จาก <https://www.youtube.com/watch?v=yZ7lv5ZPErw>
- นิพนธ์ ทรายเพชร และจตุรงค์ สุคนธชาติ. (2557). ปฏิทินจันทรคติ: ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากความคาดเคลื่อนในปฏิทินจันทรคติของไทยและแนวทางในการพัฒนาข้อมูลทางจันทรคติด้วยวิธีการทางดาราศาสตร์. วารสารราชบัณฑิตยสถาน, 39(2), 27-48.
- พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติพระนคร. (2567). พระสุริยเทพ. เรียกใช้เมื่อ 27 กรกฎาคม 2567 จาก <https://www.finearts.go.th/museumbangkok>
- วรลักษณ์ ผ่องสุขสวัสดิ์. (2549). คติเรื่องพระสุริยเทพในงานศิลปกรรมที่พบในประเทศไทยช่วงก่อนพุทธศตวรรษที่ 19. ใน วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาประวัติศาสตร์ศิลปะ. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ศิริพจน์ เหล่ามานะเจริญ. (2567). สงกรานต์กับพระสุริยเทพที่ศรีเทพ. เรียกใช้เมื่อ 20 กรกฎาคม 2568 จาก https://www.matichon.co.th/weekly/column/article_759222

- สุกัญญาโสภี ใจกล้า. (2566). สุริยปกรณัม: การศึกษาในมิติแห่งเทพปกรณัมและมิติแห่งสังคมและวัฒนธรรม. วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 44(1), 158-173.
- อนุชิต อุ่นจิต. (2568). “เมืองศรีเทพ” เมืองมรดกโลกล่าสุดของไทย “ตำนานเมืองเทวดา” กับพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์”. เรียกใช้เมื่อ 27 กรกฎาคม 2568 จาก https://www.silpa-mag.com/history/article_28556
- Britannica. (2025). Sun Worship. Retrieved July 22, 2025, from <https://www.britannica.com/topic/sun-worship>
- Kroll, K. (2025). Sun Cult. Retrieved July 31, 2025, from <https://u.osu.edu/kroll.35/andean-gallery-project-3/sun-cult/>
- Muller, M. (2003). Comparative Mythology: An Essay. London: Kessinger Publishing.